

L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), i *El gran vent i les heures* (1983) de Marià Manent

The anthologist as critic: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), and *El gran vent i les heures* (1983) by Marià Manent

CARLES GRANELL SALES
cgranell8@flog.uned.es

UNED

Resum: Marià Manent, conegut per ésser poeta, traductor, crític, memorialista, també fou antòleg, una vessant generalment ignorada. Les seves antologies, a més de poder ser estudiades com a col·leccions de traduccions, també mostren les preferències del crític quant a la selecció dels materials. Tenint en compte que el triatge de quines obres seran considerades per a formar part de l'antologia és un procés crític, la selecció d'obres en Manent obeeix a un principi clau en la seva poètica, és a saber, la concepció de la literatura com a procés creatiu que participa en la tradició, se'n beneficia i la transforma. El mètode comparatiu que tant valorà en les seves ressenyes l'adoptà i el convertí en l'element clau del seu quefer crític. Així, la primera antologia que publicà de traduccions al català *Versions de l'anglès* (1938) i la segona edició *El gran vent i les heures* (1983) atesten la continuïtat, consistència i coherència d'aquest eix central de la seva poètica, especialment en la representació de la imatgeria. L'antologia *Poesia anglesa i nord-americana* (1955) també es fa ressò de les recurrents imatges en els poemes, però la labor crítica de Manent es fa més palesa en les notes introductòries a cada autor. En aquestes, el crític-antòleg fa observacions en què destaquen les valoracions comparatives i una implícita defensa de la tradició catòlica.

Paraules clau: Marià Manent, antologies, crítica literària, literatura comparada, Noucentisme

Abstract: Marià Manent, mainly known for being a poet, translator, critic, and memorialist, was also an anthologist, a trait usually ignored. Besides the possibility of analysing his anthologies as collections of translations, the selection of the materials also shows his critical preferences. Taking into account that the selection of the works to be included in an anthology is a critical process, Manent's choices obey to a key principle of his poetics, that is, the conception of literature as a creative process which takes part into tradition, benefits from it, and transforms it. The comparative method – especially displayed in his critical writings – was assumed and Manent made it the fulcrum of his critical procedures. Thus, his first published anthology of translations to Catalan *Versions de l'anglès* (1938) and its second edition retitled *El gran vent i les heures* (1983) prove the continuity, consistency and coherence of this central aspect of his poetics, remarkably in the representation of imagery. The anthology *Poesia anglesa i nord-americana* (1955) also echoes recurrent imagery in poems, but Manent's critical participation is more evident in the introductory notes to each author. In these the critic-anthologist offers comparative observations and an implicit defense of the Catholic tradition.

Keywords: Marià Manent, anthologies, literary criticism, comparative literature, Noucentisme

DATA PRESENTACIÓ: 12/07/2024 ACCEPTACIÓ: 1/09/2024 · PUBLICACIÓ: 22/12/2024

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), *El gran vent i les hores* (1983) de Marià Manent

1. Introducció

Marià Manent, nascut el 1898 a Barcelona, fou un poeta, antologista, traductor i autor de diaris i nombrosos assaigs de crítica literària. De fet, la seva producció poètica pròpia és reduïda en comparació amb les col·leccions de traduccions i la prolífica activitat crítica. La seva carrera començà ben aviat. Manent va guanyar els Jocs Florals de Sabadell quan tan sols tenia quinze anys, cosa que va despertar l'atenció de Joaquim Ruyra i el va apadrinar (Roser i Puig 1998: 171). No és casualitat, doncs, que el primer llibre de poemes *La branca* sigui dedicat a Ruyra i aquest el ressenyi a *La Veu de Catalunya* veient l'evolució del seu autor amb «ulls paternals». És tractat com el futur de les lletres catalanes, atès que Manent, en paraules de Ruyra, «ha vingut a alegrar la nostra tristícia, i l'abraçada, que ha portat un alè de joventut a la nostra vellesa. Tant de bo la nostra veu pugui reconfortar-lo en la via que ha emprès amb pas valent dins la nostra literatura, i tant de bo pugui assolir-hi totes les glòries, que nosaltres li augurem i li desitgem!» (Ruyra 1918: 9). Aquests bons auguris van ser reiterats per Eugeni d'Ors en el prefaci de *Sonets i odes*, el llibre de traduccions d'alguns poemes de John Keats, publicat el 1919, amb la consideració que «Minerva li fa costat, sota la figuració mentora» (d'Ors 1919: 14). Tot tenint en compte l'acompanyament de Ruyra, que «fou J. M. López-Picó qui l'esperonà en la lectura i en les traduccions de Keats» (A. Manent 1995: 79) i que Xènius se'n va encarregar del prefaci, Manent des de ben jove va tindre les portes obertes de l'ambient literari de l'època.

El fet diferencial que marcà la vida de Manent fou el seu coneixement de l'anglès. Al llarg de tota la seva vida va estar en permanent contacte amb la tradició i les novetats angloamericanes. El lloc que ocupà com a cap de la secció de literatura estrangera a *La Veu de Catalunya* li va permetre sol·licitar a les revistes capdavanteres en anglès que l'incloueren en les llistes de cortesia. A més, ell es va subscriure pel seu compte al *Times Literary Supplement* (Roser i Puig 1998: 165). Aquest fet li va permetre estar al dia de noves publicacions, conèixer corrents crítiques recents, establir contactes en el món editorial i, alhora, el reconeixement de la tasca que estava desenvolupant a Catalunya. Pel que fa als contactes literaris, Manent es va cartejar amb figures tan rellevants com G. K. Chesterton, Kathleen Raine o T. S. Eliot, i inclús va fer amistat amb Herbert Read (Roser i Puig 1998: 139). En la biografia de l'escriptor, el seu fill Albert Manent remarca que el seu pare havia de tenir «relació directa amb algú del *The Times Literary Supplement*» atès que es van fer ressò de la traducció catalana de Brooke el 1931 (1995: 117). Aubrey F. G. Bell àdhuc ressenyà *La collita en la boira* i *L'Ombra i altres poemes* en el *Times Literary Supplement*. La seva incansable tasca anglòfila va fer que el 1976 rebés el títol de M. B. E. – Membre de l'Honorable Ordre de l'Imperi Britànic (Roser i Puig 1998: 13).

Aquesta relació tan propera amb la tradició anglesa es pot veure reflectida en les obres de l'escriptor barceloní, especialment en les antologies de traduccions de l'anglès al català. Entre les diverses col·leccions que va realitzar trobem una antologia infantil, *Espígol blau* (1980); antologies sobre un autor, com *Llibres profètics de William Blake* (1976), *Poemes d'Emily Dickinson* (1979) i *Poemes de Dylan Thomas* (1974); i antologies el contingut del qual abraça gran part de la tradició anglesa, és a saber

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), *El gran vent i les heures* (1983) de Marià Manent

Versions de l'anglès (1938), la segona edició d'aquesta amb el títol *El gran vent i les heures* (1983), i *Poesia anglesa i nord-americana* (1955). Naturalment, és en l'últim tipus d'antologia que Manent demostra un coneixement més profund de la tradició anglesa. A més, són les antologies que fan un paper més rellevant quant a la divulgació de noves veus poètiques i l'ensenyament de l'actualitat literària en anglès. És ben sabut que l'educació literària era un element cabdal en les publicacions manentianes i, de fet, llegí i comentà obres al respecte, com *How to Teach Reading* de F. R. Leavis (Roser i Puig 1995: 141). I no sols açò. Aquest article explora com *Versions de l'anglès* (1938), la segona edició publicada quaranta-cinc anys més tard *El gran vent i les heures* (1983), i *Poesia anglesa i nord-americana* (1955) són antologies que reflecteixen i deriven dels principis crítics de Marià Manent.

2. Diferències entre *Versions de l'anglès* i *El gran vent i les heures*

L'ús de les antologies en Marià Manent era comú. Entre els nombrosos escrits de crítica literària, Manent va tractar en diverses ocasions algunes antologies que li facilitaven l'accés a la poesia anglesa. En *Notes sobre literatura estrangera* (1934), Manent aborda *The Albatross Book of Living Verse* de Louis Untermeyer en l'article «L'antologia poètica de l'«Albatross»», i *New Signatures* de Michael Roberts en ««Noves signatures»». A més, en *Llibres d'ara i antany*, ressenya l'antologia de James G. Southworth *More Modern American Poets*, com a segona edició de l'antologia *Some Modern American Poets*, i el comentari de «Lowell, Jarrell, Shapiro, Viereck, Wilbur» està basat en l'antologia de John Ciardi *Mid-century American Poets* (1982).

Manent, semblantment, elaborà antologies per poder facilitar l'accés a tradicions foranes. De fet, Roser i Puig inicia l'«Epíleg» dient que «la influència més important i també la més extensa de Manent a Catalunya pel que fa a la literatura en llengua anglesa fou la que es derivà de les seves traduccions antològiques» (1995: 229). Així, Manent apropà la vasta tradició literària anglesa a la realitat catalana seguint l'ideal noucentista d'integrar la literatura catalana en la realitat europea. En aquest sentit, Roser i Puig remarca que «el Noucentisme fou un moviment pràctic i altruista. Va obrir les portes del món als catalans havent pres consciència de la responsabilitat social que això comportava» (1997: 92). L'escriptor barceloní va reeixir en aquesta labor i les dues antologies *Versions de l'anglès* (*El gran vent i les heures*) i *Poesia anglesa i nord-americana* en són un exemple.

En relació a *Versions de l'anglès*, Albert Manent indica que «un altre llibre, que aviat es tornà emblemàtic, sobretot a la postguerra, fou *Versions de l'anglès* (1938), publicat per la Residència d'Estudiants i la traducció de la qual li reportà 1.227 pessetes» (1995: 134). El fet que les Edicions de la Residència d'Estudiants li edités l'antologia prova que les noves generacions – sobretot Teixidor, Rosselló-Pòrcel i Vinyoli (Marrugat 2009: 45) – mostraven un interès notable per conèixer altres realitats més enllà de les seves fronteres. Aquest interès va afavorir que la recepció de l'obra fos positiva. Bofill i Ferro defèn que l'antologia és una prova de la maduresa del poeta: «el poeta se'ns mostra amb tota la seva riquesa i plenitud; els seus recursos i qualitats revelen tot allò que incloïen en potència»

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), *El gran vent i les hores* (1983) de Marià Manent

(1938: 135); Leveroni ressenya la col·lecció i la defineix com a «meravellosa recreació poètica, ens donava un tast massa breu, però exquisidament escollit, de la més pura poesia britànica» (1946: 67); Ribesalbes inclús considerava que *Versions de l'anglès* fou «una fita memorable en les nostres lletres» (1947: 48).

Aquesta col·lecció inclou cinquanta-cinc poemes de quaranta-un escriptors, a més de tres poemes curts de tradició popular i anònims. La segona edició, publicada el 1983 sota el títol *El gran vent i les hores*, no altera substancialment el contingut de la primera, encara que hi podem veure alguns canvis. Primerament, el número de poetes i poemes augmenta a cinquanta-cinc i noranta-tres, respectivament. Hi destaquen W. H. Auden, qui d'un poema en passa a sis, Theodore Roethke, qui no és inclòs en la primera edició i apareix en la segona amb set poemes, i el poema «Ciutats europees» de Charles Madge, ja que és l'únic poema que és eliminat de la segona edició. Cal afegir que l'únic canvi en la distribució dels poetes és que en *Versions de l'anglès* primer apareix e. e. cummings, i després Hart Crane, mentre que en *El gran vent* és a la inversa. A banda, destaca l'actualització ortogràfica general de la *r* al final de mot i l'addició de la *h* de les *hores* que donen títol a la segona edició. A més a més, *El gran vent i les hores* inclou la versió original dels poemes en el peu de pàgina i presenta els poemes en pàgines més amples per evitar els nombrosos salts de línia sagnats de *Versions de l'anglès* i fer així la lectura més fluida.

Altres modificacions més detallades inclouen l'evitació dels possessius àtons *mos* i *tos*, com en el poema de John Fletcher «Son, que amb tos encanteris...» es transforma en «Son que fas encanteris...», en «Dafne» de Sacheverell Sitwell «Mos rulls al sol són riu lluent» esdevé «Són els meus rulls, al sol, un riu lluent», i més endavant «El vent, mon bleix, l'haurà seguit / fins que ell es glaci com la nit» per «El vent, el meu respir, l'haurà seguit / fins que es refredi ell, i es faci nit». Manent també canvia alguns mots per avenir-se al poema original. En el mateix poema «Dafne» de Sitwell, «Ara sóc arbre del camí: / si ve corrent no em cal fugir» de *Versions* és lleugerament ampliat per «Segura, ara sóc arbre del camí: / si ell ve corrent, no em cal fugir», atès que l'original fa referència a aquesta informació «Now as a tree, I'm safe at last, / And, though he runs, I need not haste». En «L'argument del seu llibre» de Robert Herrick el cant a «l'Aulet» es transforma per «l'Ombreta», ja que Herrick va escriure «I sing of Brooks, of Blossoms, Birds, and Bowers». L'«Epipsychidion» de Shelley comença amb «una illa sé, sota el celatge llis» vers que és modificat per «una illa sé, sota el cel jònic, llis» atenent que l'original diu «It is an isle under Ionian skies». En «La tristesa d'Unicum» de Herbert Read, Manent canvia una preposició: «Alça la lleba de la cambra quieta» per «Alça la lleba en la quieta cambra». L'original du la preposició ambigua *to* que connota els dos matisos de significat: «He lifts latch to the quiet room». El canvi, però, és més adient ja que li atorga un *to* més íntim al poema tot remarcant l'espai de l'acció.

La primera versió d'«Enyorança» de Robert Browning acaba amb els versos «quan s'hauran desvetllat, / perquè hi juguin infants, les margarides, / més brillants que les flors d'ací, tan esllanguides». Com que l'original és «All will be gay when noontide wakes anew / The buttercups, the little children's

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955),
El gran vent i les hores (1983) de Marià Manent

dower, / - Far brighter than this gaudy melon-flower!», Manent ho reescriu sent més fidel al sentit original «quan s'hauran desvetllat, / els ranuncles, que treuen per als infants florida, / més brillants que la flor del meloner, potser massa guarnida». D'altra banda, s'ha de destacar el cas dels dos primers versos del poema d'Allan Cunningham: «Gane were but the winter cold / and gane were but the snaw». Mentre que la primera edició comença, «Si ja fos lluny l'hivern glaçat / i aquesta neu espessa», la segona edició transforma el segon vers per «i aquesta neu es fonia». Aquest canvi afig un verb i manté la idea de l'original que cada vers és un fet. L'anàfora no es preserva, però sí que s'entén millor que l'hivern i la neu, tot i que estan relacionats, pateixen processos diferenciats en cada vers. A més, la primera versió era un pentasíl·lab, mentre que la intenció de Manent era fer un hexasíl·lab per tal de mantenir la combinació d'octosíl·labs amb hexasíl·labs.

El que és clar és que les variacions de la primera a la segona edició són nímies. En lloc d'elaborar una nova antologia, Manent planteja una segona edició de *Versions de l'anglès* per expressar la continuïtat i vigència de la col·lecció. La raó central que justifica aquesta segona edició, doncs, és la raó que històricament ha sigut més utilitzada per publicar noves edicions d'antologies, és a saber, l'actualització temporal dels continguts. De fet, Manent cita en *El gran vent i les hores* el «Pròleg» de la primera edició adduint que «aquest llibre – que conté una gran proporció de versions inèdites – no pretén d'ésser cap antologia sistemàtica, per bé que doni una línia bastant completa de la tradició poètica anglesa» (1938: 9). Aquesta justificació implica que el principi definitori de l'antologia no ha sigut la representació de tota la tradició, sinó més bé, una tria personal.

3. Classificació de *Versions de l'anglès i Poesia anglesa i nord-americana*

Pel que fa a *Poesia anglesa i nord-americana*, publicada en el 1955, Fuster la ressenyava dient que «rarament, per altra banda, els poetes de cap país tenen la sort de trobar un traductor que els aclimate en un món verbal distint, d'una manera – com és la de Manent – que només podem qualificar de meravellosa» (1956: 26). Albert Manent la planteja «com una mena de segona part de *Versions de l'anglès* que abastava des de les cançons i les balades anònimes fins a W. B. Yeats» (1995: 177). És cert que molts dels poemes que conformen *Versions* apareixen en el volum de *Poesia anglesa i nord-americana*, i estructuralment són semblants, però analitzar aquestes col·leccions en termes de consanguinitat podria fer que passàrem per alt que són dos tipus d'antologia diferents. La col·lecció de 1955 té un to aparentment més objectiu, si és comparada amb la intervenció explícita de Manent en *Versions de l'anglès*. La raó de l'elaboració de *Poesia anglesa i nord-americana* rau en la voluntat de fer coneixedor al públic català de la tradició anglesa en general. Consegüentment, el principi definitori de l'antologia és la representativitat extensa dels autors i autores que conformen una tradició, no la valoració personal que l'antòleg en faci. Si tenim en compte que, a més, cada autor és introduït per una curta nota crítica, part de la informació de la qual és extreta de *The Oxford Companion to English Literature* i *A Critical History of English Poetry*, hom pot concloure que *Poesia anglesa i nord-americana* és una antologia amb una clara intenció informativa, pedagògica, i divulgativa.

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), *El gran vent i les hores* (1983) de Marià Manent

Així doncs, seguint la classificació de Hopkins dels tipus d'antologies, *Poesia anglesa i nord-americana* és un exemple d'antologia comprensiva («*comprehensive anthology*»), mentre que *Versions de l'anglès* i *El gran vent i les hores* és una antologia crítica («*critical anthology*») (2008: 291). Aquesta darrera classificació, però, podria implicar malentesos ja que, per contraposició, es pot extraure que la resta d'antologies no són crítiques. El paper de l'antòleg en el procés de selecció consisteix a destriar quines obres formaran part de la col·lecció final i quines seran rebutjades. Aquestes decisions són eminentment crítiques ja que impliquen la preferència d'una obra per damunt d'una altra. Com que aquesta tasca crítica és ineludible al procés antològic, sia una antologia comprensiva, sia de gènere textual, o sia de període, la denominació d'antologies crítiques podria ésser redefinida per *antologies personals* (*author anthology*). D'aquesta manera, s'incidiria en la implicació del criteri de la persona al càrrec de l'antologia. L'arbitri crític que discerneix les obres que seran part de l'antologia no implica arbitrarietat.

4. El projecte crític de Manent en les antologies

Versions de l'anglès i *Poesia anglesa i nord-americana*, una antologia personal i una comprensiva, són antologies amb objectius diferents i, per tant, el seu contingut ho reflecteix. Sols cal veure els escriptors i escriptores que apareixen a l'antologia comprensiva i no són presents a l'antologia personal per discernir qui no vehicula la perspectiva crítica de Manent. A banda de l'elecció d'autors concrets, i de la demarcació de cada antologia, és cert que ambdues antologies comparteixen un projecte crític comú. De fet, tot i que *Poesia anglesa i nord-americana* és creada amb un objectiu divulgatiu i Manent mateix argüeix que *Versions de l'anglès* «no pretén d'ésser cap antologia sistemàtica» (1938: 9), ambdues reflecteixen unes idees crítiques consolidades que Manent integrà íntegrament i que constituïren els seus fonaments crítics al llarg de la seva dilatada carrera.¹

Una de les accepcions de la paraula *sistemàtic* en el GDLC és «relatiu a un sistema o a la sistemàtica». Així doncs, si s'entén la literatura com un sistema, Manent volia dir que *Versions de l'anglès* i *El gran vent i les hores* no eren representatives de tota la tradició literària anglesa, ja que no podia justificar que figures com Chaucer o Milton foren apartades. Això no obstant, l'assertió de Manent es podria replantejar perquè l'antologia és sistemàtica en relació al context cultural. La segona definició de *sistemàtic* és «que procedeix segons principis, normes, etc., dels quals no sap separar-se». En aquest segon sentit, les dues edicions de *Versions de l'anglès* són remarcadament sistemàtiques en relació a un ús constant i coherent de la imatgeria poètica.

Tant *Versions de l'anglès* com *Poesia anglesa i nord-americana* segueixen una estructura general semblant. L'ordre cronològic dels poetes és determinat per l'any de naixement, les obres escollides formen part de la tradició literària anglesa des del segle XV al XX, i s'hi inclouen tant poetes de les illes

---

¹ *El llegat anglès de Marià Manent* de Montserrat Roser i Puig (1998: 57-106) ofereix un estudi succint, precís, i detallat de la crítica literària manentiana.

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955),
El gran vent i les hores (1983) de Marià Manent

britàniques com de Nord-Amèrica. El gènere primordialment conreat és el líric i en la major part de les traduccions trobem una mètrica ben definida. En addició, trobem una marcada recurrència d'imatges poètiques: hi trobem elements de la natura, en alguns casos en clau geòrgica, en altres contraposada a la vida urbana, en molts casos relacionats amb la innocència i la infantesa; la mort com a condició igualitària de l'existència, generalment amb matisos de resignació per ser un fet indefugible; l'amor és tractat com a sublim, a vegades traspasant les limitacions de l'existència egotista; la guerra és associada amb el terror, elements contraposats a aquells de l'amor. Si afegim un últim grup de poemes metapoètics el tema dels quals és la reflexió sobre el procés mateix d'escriure, aquesta classificació s'aplica a tots els poemes de les antologies analitzades. És cert que en el cas de *Poesia anglesa i nord-americana*, dins de la imatgeria de l'amor, també hi trobem poemes amb un fort component religiós marcadament catòlic.

La recurrència d'imatges poètiques en les seleccions de Manent deriva de la concepció de la literatura com un camp de mútua i contínua influència. Marrugat, en aquest sentit, observa que «com veurem que farà a *Versions de l'anglès*, en les seves traduccions Manent busca els elements utilitzats recurrentment en la poesia de tots els temps i llocs, per això li interessa acostar la poesia xinesa a l'àrab, i aquestes a la de Wordsworth, Rilke i Blake» (2009: 39). Tomasa, semblantment, ho va identificar: «Li interessa, en canvi, cercar aquells nexes que posen en relació obres diverses, trobar similituds entre obres que semblaven disjunts, i així aproximar-se a la substància, a l'eix medul·lar d'autors i obres» (1993: 12). En la primera de les sis ressenyes que Manent dedicà a W. P. Ker i el seu llibre *Form and Style in Poetry*, l'autor català valora destacadament «el mètode comparatiu» (1934: 153) i en la mateixa col·lecció d'assaigs, en aquest cas en relació a *Reading and Discrimination* de Denys Thompson, aprecia l'«estudi comparatiu» dut a terme (1934: 209). Del seu admirat i amic Jaume Bofill i Ferro és previsible que li dediqui elogis a la seva obra, però és rellevant que el comentari valore «aquell valor de totalització i d'apreupament comparatiu que propugna Wellek» (1968: 61). Aquests són alguns dels exemples que demostren la tendència crítica de Manent cap a la comparació, la recerca de punts comuns, inclús entre els poetes més divergents. Marrugat apunta que aquest manera de procedir acostava Manent a Walter de la Mare, i «és molt probablement per això que la segona edició ampliada del volum, *El gran vent i les hores* (1983), du aquest títol extret d'un vers de de la Mare i posant de relleu que l'esmentat fil conductor és el que presideix també aquesta nova edició del llibre» (2009: 47).

L'impuls comparatiu de Manent era tan fort que és molt comú trobar al·lusions a diferents poetes en qualsevol article o assaig. Per exemple, en un article sobre l'estudi de James E. B. Breslin *From Modern to Contemporary. American Poetry, 1945-1965* (1985), l'escriptor barceloní observa que «Roethke reflectí l'estil de Yeats i sentí tot el pes de l'Eliot dels *Four Quartets*» (1987: 193); o també ho podem veure en els articles «Andrés Trapiello i Emily Dickinson» i «Paral·lels en *Work in Progress*, de James Joyce» publicats dins la col·lecció d'assaigs *Crítica, Personatges, Confidències* editat per Miquel Batalla. Per a Manent, sempre hi havia una nova relació per determinar; la literatura era un continu palimpsest. I les antologies en donaven fe, no sols en les relacions intertextuals, sinó també

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), *El gran vent i les hores* (1983) de Marià Manent

en l'aparell crític que acompanyaven les obres. Com bé s'ha mencionat anteriorment, cada autor de *Poesia anglesa i nord-americana* va precedir per una breu nota introductòria generalment constituïda per dos paràgrafs: un primer paràgraf amb alguns apunts biogràfics – interès distintiu també de la crítica manentiana – i un segon paràgraf on Manent deixa unes pinzellades de valoració crítica. En trenta-quatre dels seixanta-nou poetes Manent inclou una referència a algun aspecte d'un altre poeta, sia per impressions personals que li fan recordar una altra obra, sia per elements d'estil que s'hi assemblen. Per exemple, en el cas de Yeats, un dels poetes que més admirà, Manent en desgrana diversos aspectes:

Aquesta primera fase es distingeix per una musicalitat semblant a la de Shelley i per una imatgeria densa i afligranada que s'entronca amb l'art pre-rafaelita. S'ha assenyalat la influència de Blake i Rossetti com la més important en aquest període, però les doctrines de Pater també foren decisives en l'obra primicera de Yeats. La segona fase de la seva poesia es caracteritza per una tendència realista i una major economia en la dicció (357).

Aquest comentari palesa el profund coneixement de Manent de l'obra de Yeats, alhora que emmarca quins autors ocupen la seua memòria perquè els pugui reveure en altres creacions. Shelley, Blake, Rossetti, Pater són noms recurrents en la crítica comparativa de Manent. Sens dubte, però, aquells que acumulen més cites i referències són els romàntics anglesos on destaquen els ja mencionats Shelley i Blake, acompanyats per Wordsworth, Coleridge, i, sobretot, Keats.

Aquesta valoració comparativa de la literatura també li va permetre discernir les disruptions que menys s'avenien amb el seu aferrissat esperit defensor de la tradició. De fet, Manent expressa alguna reserva pel que fa a Blake: «tant en *The Marriage of Heaven and Hell*, obra en prosa (1790), com en els poemes simbòlics, Blake adopta l'actitud d'un rebel i exposa unes estranyes idees religioses, en les quals el Cristianisme és interpretat de manera simplista i heterodoxa» (1955: 157). No sols li preocupa la idea de tradició, sinó que té molt present la qüestió religiosa. En quatre autors – Richard Crashaw, John Dryden, Coventry Patmore, Gerard Manley Hopkins – Manent fa ús de la fórmula «es convertí al Catolicisme». No hi ha dubte que Manent tenia preferència per autors de tradició catòlica, com ell mateix. D'altra banda, tot i que no és arguït explícitament, es podria entreveure que les reserves cap a l'obra de Whitman i Dickinson són afectades per la qüestió religiosa. No els rebutja, però alhora no els considera poetes íntegres, sinó ocasionals. Quant al primer, Manent exposa que «la poesia de Whitman és molt desigual. Són innegables les falles de gust i la tendència egotística que desapareixen alguns dels seus poemes; però en certs passatges rics d'ímpetu líric assolí la naturalitat i la simplicitat propugnades en el seu prefaci a la primera edició de *Brins d'herba*» (1955: 293). Pel que fa a Dickinson mesura els elogis cautelosament i es mostra sentencios en les crítiques: «en certa manera anticipà els poetes simbolistes francesos i William Butler Yeats. Monòtona en la forma, de vegades extravagant i vaga en les imatges, té, però, una cinquantena de poemes que se situen entre les millors de la llengua anglesa» (1955: 319).

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955),
El gran vent i les hores (1983) de Marià Manent

5. Recapitulació

Marià Manent, conegut per ésser poeta, traductor, crític, memorialista, també fou antòleg, una vessant ignorada. Generalment el corpus crític planteja la qüestió de si les traduccions han de considerar-se part de l'obra original del poeta, o obres secundàries. Bofill i Ferro, De Ribesalbes i Fuster defenen que les traduccions són part de l'obra original, però és Desclot qui exposa més fermament que «qui ens esta parlant a través de les mascare de Wordsworth, de Byron, de Blake o de Keats, és el poeta Maria Manent, que ha necessitat encarnar-se en la paraula d'un altre per fer-se real i aprehensible» (1988: 43). Més enllà de la classificació de les traduccions de Manent, el que sí que es pot afirmar és que el triatge de quines obres seran considerades per a formar part de l'antologia és un procés crític. En el cas de l'escriptor català, aquest triatge obeeix a un principi clau en la seva poètica, és a saber, la concepció de la literatura com a procés creatiu que participa en la tradició, se'n beneficia i la transforma. El mètode comparatiu, que tant valorà en les seves ressenyes, l'adoptà com a principi estructurador de les seves antologies. Així, *Versions de l'anglès* (1938) i *El gran vent i les hores* (1983) atesten la continuïtat, consistència i coherència d'aquest eix central de la seva poètica, especialment en la representació de la imatgeria, la qual es pot classificar en natura, mort, amor, guerra i creacions metapoètiques. L'antologia *Poesia anglesa i nord-americana* també es fa ressò de les recurrents imatges en els poemes, però la labor crítica de Manent es fa més palesa en les notes introductòries a cada autor. En aquestes, el crític-antòleg fa observacions en què destaquen les valoracions comparatives – hi destaquen els romàntics anglesos – i una implícita defensa de la tradició en la crítica a autors com Blake, Whitman o Dickinson.

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955), *El gran vent i les hores* (1983) de Marià Manent

Bibliografia

- Bell, Aubrey F. G. «La collita en la boira», *Times Literary Supplement*, 28 juliol 1921, p. 485.
- Bell, Aubrey F. G. «L'Ombra i altres poemes», *Times Literary Supplement*, 12 novembre 1931, p. 895.
- Bofill i Ferro, Jaume. (1938) «“Versions de l'anglès” per Marià Manent», *Revista de Catalunya*, 15 setembre, 90, pp. 135-7.
- D'Ors, Eugeni. (1919) «Prefaci», dins Manent, M. *Sonets i odes*, Barcelona, Publicacions de la Revista, pp. 13-15.
- De Ribesalbes, Arnau. (1947) «Notes bibliogràfiques», *Antologia dels fets, les idees i els homes d'Occident*, 1, pp. 48-9.
- Desclot, Miquel. (1988) «Marià Manent, poeta de la traducció», *Reduccions*, 37, pp. 60-72.
- Fuster, Joan. (1956) «Noves versions de l'anglès», *Pont Blau*, Gener, 39, pp. 24-26.
- Hopkins, David. (2008) «On Anthologies», *The Cambridge Quarterly*, vol. 37, 3, pp. 285-304.
- Leveroni, Rosa. (1946) «Poesia anglesa en català», *Ariel*, 5, Setembre, p. 67.
- Manent, Albert. (1995) *Biografia íntima i literària*, Barcelona, Planeta.
- Manent, Marià. (1934) *Notes sobre literatura estrangera*, Barcelona, Publicacions de la Revista.
- Manent, Marià. (1938) *Versions de l'anglès*, Barcelona, Edicions de la Residència d'Estudiants.
- Manent, Marià. (1955) *Poesia anglesa i nord-americana*, Barcelona, Alpha.
- Manent, Marià. (1958) *La poesia anglesa*, Barcelona, José Janés editor.
- Manent, Marià. (1968) «La crítica de Jaume Bofill i Ferro», *Serra d'Or*, setembre, pp. 61-62.
- Manent, Marià. (1974) *Poemes de Dylan Thomas*, Barcelona, Edicions 62.
- Manent, Marià. (1976) *Llibres profètics de William Blake*, Barcelona, Edicions 62.
- Manent, Marià. (1979) *Poemes d'Emily Dickinson*, Barcelona, Edicions 62.
- Manent, Marià. (1980) *Espígol blau*, Barcelona, Editorial Joventut.
- Manent, Marià. (1982) *Llibres d'ara i d'antany*, Barcelona, Edicions 62.
- Manent, Marià. (1982) *Poesia anglesa de los siglos XVI y XVII (Shakespeare, Donne y otros)*, Barcelona, Ediciones Orbis – Ediciones Origen.
- Manent, Marià. (1987) *Rellegint*, Barcelona, Edicions 62.
- Manent, Marià. (1983) *El gran vent i les hores*, Barcelona, Laertes.
- Manent, Marià. (1999) *Crítica, Personatges, Confidències*, Miquel Batalla (ed.), Barcelona, Columna.
- Marrugat, Jordi. (2009) *Marià Manent i la traducció*, Lleida, Punctum.

Carles Granell Sales. L'antòleg com a crític: *Versions de l'anglès* (1938), *Poesia anglesa i nord-americana* (1955),
El gran vent i les hores (1983) de Marià Manent

Roser i Puig, Montserrat. (1997) «Marià Manent i el Noucentisme», dins *Els anys vint en els Països Catalans (Noucentisme / Avantguarda)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 77-93.

Roser i Puig, Montserrat. (1998) *El llegat anglès de Marià Manent*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Ruyra, Joaquim. «*La branca*: Poesies d'En Marià Manent», *La Veu de Catalunya*, 15 de juny, matí, 1918, pp. 9-10.

Tomasa, Eudald. (1993) «Una aproximació a l'obra crítica de Marià Manent», *Els Marges*, 48, juny, 7-22.